

Colecția THEOLOGICA

PUTEREA PREDICĂRII

JOHN R.W. STOTT (1921–2011) a fost unul dintre cei mai influenți teologi și lideri evanghelici ai secolului XX. Pastor anglican și predicator, Stott a slujit timp de aproape șase decenii la All Souls Church, Langham Place, din Londra.

A fost o figură de prim rang în mișcarea evanghelică globală alături de nume precum Billy Graham, Carl F.H. Henry, Martin Lloyd-Jones sau J.I. Packer. A contribuit la organizarea Congresului Internațional pentru Evangelizarea Lumii de la Lausanne (1974) și a avut un rol esențial în redactarea așa-numitului Legământ de la Lausanne, care a devenit unul dintre textele definitorii pentru evanghelici la finalul secolului XX. Ca urmare a prieteniei sale cu lideri din Sudul Global, precum René Padilla și Samuel Escobar, Stott a susținut o înțelegere holistă a misiunii, în care proclamarea Evangheliei și responsabilitatea socială nu se exclud, ci sunt dimensiuni complementare ale mărturiei creștine.

În 1969, Stott a fondat Langham Partnership, o organizație dedicată formării liderilor creștini, dezvoltării predicării biblice și sprijinirii producției de literatură teologică în bisericele din Europa Centrală și de Est, Africa, Asia, America Latină și alte regiuni ale lumii. Prin această lucrare, precum și prin activitatea sa în cadrul Lausanne și IFES, a contribuit la formarea unei generații de lideri care combină practica și reflecția creștină, la nivel global. Mai mulți teologi și predicatori români au beneficiat de sprijinul Langham.

Autor prolific, Stott a publicat peste cincizeci de volume, de la comentarii biblice până la cărți de doctrină sau interacțiune a credinței creștine cu mediul cultural. Dintre titlurile traduse în limba română, reținem: *Crucea lui Cristos* (1992), *Să înțelegem Biblia* (1993), *Noua societate a lui Dumnezeu* (1994), *Ucenicie radicală* (2011), *Portretul predicatorului* (2015), *Incomparabilul Cristos* (2025).

John Stott a primit titlul de Commander of the Order of the British Empire (CBE) în 2005.

JOHN STOTT

PUTEREA PREDICĂRII

O punte între lumea biblică
și lumea modernă

Traducere de Emanuel Conțac

Oradea, 2026

Cuprins

Nota traducătorului	7
Prefața editorului	9
Introducerea autorului	11
1. Gloria predicării: schiță istorică	17
Isus, apostolii și părinții bisericești	18
Călugării itineranți și reformatorii	23
Puritanii și evanghelicii	31
Secolul XIX	35
Secolul XX	41
2. Obiecții contemporane aduse predicării	51
Revolta împotriva autorității	52
<i>Răspunsul creștinismului</i>	57
Revoluția cibernetică	66
<i>Influența televiziunii</i>	72
<i>Procesul de învățare</i>	79
O biserică ce și-a pierdut încrederea în Evanghelie	86
3. Fundamentele teologice ale predicării	95
Convingerea despre Dumnezeu	96
Convingerea despre Biserică	113
Convingerea despre pastorație	120
Convingerea despre predicare	128
4. Predicarea – o punte între două lumi	139
Poduri peste prăpastia culturală	142
Precedente biblice și istorice	149
Hristos, contemporanul nostru	156
Precepte etice creștine	160
Probleme sociale și politice	164
Abordarea problemelor spinoase	174
Calea creștină către maturitate	179

5.	Chemarea la studiu	185
	Studiul biblic	187
	Lumea modernă	196
	Grupurile de lectură și de informare	200
	Deprinderi de studiu	207
	Obstacole în calea studiului	211
6.	Pregătirea predicilor	217
	(1) Alege-ți textul	220
	(2) Meditează asupra lui	226
	(3) Stabilește ideea centrală	230
	(4) Aranjează materialul pentru a susține ideea centrală	234
	(5) Aduăă introducerea și încheierea	251
	(6) Așterne mesajul în scris și roagă-te pentru el	262
	Post-scriptum	266
7.	Sinceritate și seriozitate	267
	Sinceritate	267
	<i>Predicatorul ca persoană</i>	270
	<i>Argumente pentru sinceritate</i>	272
	Seriozitate	279
	<i>Minte și inimă</i>	286
	<i>Umorul la amvon</i>	293
	<i>Lungimea predicilor</i>	298
8.	Curaj și smerenie	303
	Curaj	303
	<i>Tradiția predicării curajoase</i>	304
	<i>Când să dai mângâiere și când să tulburi</i>	309
	Smerenie	324
	<i>Cuvântul lui Dumnezeu</i>	326
	<i>Slava lui Hristos</i>	328
	<i>Puterea Duhului Sfânt</i>	332
	Epilog	341
	Bibliografie selectivă	345

Nota traducătorului

Prima ediție în limba română a cărții *Puterea predicării*, de John Stott, a fost publicată în 2004, la Editura Logos din Cluj-Napoca. Prin amabilitatea dnei Mirela DeLong, legatarul Grupului Editorial Logos, am reprimis drepturile asupra versiunii românești, pe care am realizat-o cu mult entuziasm în studenție. Întrucât lucrarea lui Stott a fost multă vreme indisponibilă, am propus Editurii Decenu.eu republicarea ei într-o versiune revăzută.

Fiindcă în prezent există o ediție revizuită a Noului Testament în versiunea Cornilescu, ediție publicată în 2019 sub egida Societății Biblice Interconfesionale din România, citatele neotestamentare din acest volum au fost preluate din NT EDCR.

În versiunea englezească notele explicative ale autorului se află la final de capitol. În versiunea actuală ele au fost transformate în note de subsol, pentru a ușura accesul cititorului la sursele citate de John Stott.

Deși a trecut aproape un sfert de veac de la apariția primei versiunii românești a lucrării de față, am considerat că nu sunt necesare modificări substanțiale, prin urmare intervențiile editoriale în text au fost minime.

EMANUEL CONȚAC

Prefața editorului

Cuvântul „predicare” a devenit nepopular în lumea de astăzi. „Hai, nu-mi mai ține predici!” e un refren folosit adesea atunci când discuția se îndreaptă spre chestiuni de moralitate. De ce această concepție negativă? Fiindcă am uitat puterea predicării autentice; predicile de care încă mai avem parte ne plictisesc de moarte. Sunt predici superficiale, care nu reușesc să atingă miezul realității. Prin abordarea sa, predicatorul dă de înțeles se simte superior în raport cu ascultătorii sau că le spune de sus ce au de făcut. O asemenea predicare nu admite să fie întreruptă sau contrazisă. Unele predici, după cum am văzut, ajung să stârnească ură. Pe scurt, trăim mahmureala jenantă a unui trecut care ar trebui dat uitării.

Totuși, Papa Ioan Paul al II-lea, Billy Graham sau John Stott atrăgeau mulțimi venite să asculte predici care erau sorbite cuvânt cu cuvânt. Cauza nu este greu de ghicit. Marii predicatori nu fac negoț cu reflecțiile altor oameni și nici nu-și promovează propriile lor idei. Ei știu că misiunea lor este să vestească lucrarea lui Dumnezeu pentru omenire și că această veste nu-i lasă pe ascultători indiferenți. Cred că predicarea de calitate este la fel de puternică și atractivă cum a fost dintotdeauna.

Totuși, predicarea de calitate este astăzi o raritate. O întreagă generație de predicatori par să-și fi pierdut încrederea în Cuvântul lui Dumnezeu; puțini se mai oboresc să-l studieze în profunzime și, așezați pe această temelie, să-l proclame cu claritate și convingere.

Dr. John Stott a fost unul dintre cei mai mari predicatori din a doua jumătate a secolului al XX-lea. La amvon, la conferințe, în

discursuri privitoare la misiune, la radio și la televiziune a fost un comunicator extrem de eficient al Evangheliei, atât în Regatul Unit, cât și în întreaga lume. Ca urmare a predicilor lui, nenumărați oameni au devenit creștini.

Numai un mare predicator poate scrie bine despre predicare, fapt care se dovedește în această carte. La scurtă vreme după publicare, a devenit una dintre cele mai citite cărți din seria *I Believe* pe care am avut privilegiul de a o coordona pentru Editura Hodder & Stoughton și mă bucur că s-a luat decizia tipăririi unei ediții noi. Cu siguranță lucrarea va avea un impact puternic.

În această carte remarcabilă, Stott prezintă efectul remarcabil pe care l-a avut predicarea de-a lungul secolelor. Mai întâi, autorul răspunde deschis obiecțiilor care apar astăzi cu privire la predicare, arătând apoi că predicatorul trebuie să fie cu un picior fixat în Biblie și cu unul în lumea contemporană. Capitolele despre studiu și pregătirea predicii sunt foarte folositoare oricui vrea să se apuce serios de predicare. Înțelepciunea, experiența și smerenia lui John Stott sunt evidente pe fiecare pagină.

Am avut privilegiul de a-l cunoaște pe autor și de a învăța direct din predicarea lui. Îmi amintesc și acum predica pe care a ținut-o la nunta mea, cu mai bine de cincizeci de ani în urmă! Reeditarea acestei cărți va ajuta o nouă generație de predicatori să învețe de la el. Este una dintre cărțile cu adevărat remarcabile pe tema proclamării mesajului creștin într-o manieră inteligentă, profundă și capabilă să-i câștige pe ascultători. Dacă există vreo carte ce ar putea redeștepta interesul pentru predicare, aceasta este cartea lui John Stott.

MICHAEL GREEN
Oxford, 2013

Capitolul 1

Gloria predicării: schiță istorică

Predicarea este o componentă indispensabilă a creștinismului. Fără predicare, o parte fundamentală a autenticității creștinismului riscă să se piardă, deoarece creștinismul este, în esență, o religie a Cuvântului lui Dumnezeu. Orice încercare de a înțelege creștinismul va eșua, dacă neagă sau trece cu vederea adevărul că Dumnezeu cel viu a luat inițiativa de a Se revela pe Sine în chip mântuitor omenirii căzute; sau adevărul că revelația de Sine a lui Dumnezeu s-a realizat prin intermediul celor mai directe mijloace de comunicare pe care le cunoaștem, în speță prin Cuvânt și prin cuvinte; sau adevărul că El le cere tuturor celor care I-au auzit Cuvântul să-l transmită altora.

Mai întâi, Dumnezeu a vorbit prin profeți, dezvăluindu-le semnificația acțiunilor Sale în decursul istoriei lui Israel și poruncindu-le în același timp să transmită mesajul Său poporului Său, fie prin cuvântul rostit, fie în scris, fie în ambele feluri. Apoi, și în mod suprem, a vorbit prin Fiul Său, „Cuvântul... făcut trup”, și prin cuvintele Cuvântului Său, rostite în mod direct sau prin apostoli. În al treilea rând, El vorbește prin Duhul Său, care mărturisește despre Hristos și despre Scripturi și face ca aceștia din urmă să fie vii în viața poporului lui Dumnezeu, astăzi. Această declarație trinitară despre revelația Tatălui, Fiului și a Duhului, deci despre un Cuvânt al lui Dumnezeu care este biblic, întrupat și contemporan, este fundamentală pentru religia creștină. Și faptul că Dumnezeu vorbește ne obligă să vorbim și noi. Noi trebuie să transmitem ceea ce a spus El. De aici decurge obligația covârșitoare de a predica.

Mai mult, acest aspect este specific numai religiei creștine. Negreșit, fiecare religie are învățătorii ei acreditați, indiferent că este vorba de guru hinduși, de rabini iudei sau de mullahi musulmani. Dar acești dascăli de religie și etică, chiar dacă se bucură de autoritate oficială și carismă personală, nu fac decât să explice niște tradiții străvechi. Doar predicatorii creștini pot afirma că sunt purtătorii de vești bune de la Dumnezeu și îndrăznesc să se considere ambasadorii sau reprezentanții Săi, care rostesc efectiv „cuvintele lui Dumnezeu” (1Pet. 4:11). „Predicarea este o parte esențială a creștinismului, o trăsătură distinctivă a acestuia”, scria E.C. Dargan în cele două volume ale sale intitulate *History of Preaching*. Și repetă: „Predicarea este prin excelență o instituție creștină.”¹

Faptul că predicarea este fundamentală și specifică creștinismului a fost recunoscut pe parcursul îndelungatei și bogatei istorii a Bisericii, chiar de la început. Așadar, înainte de a cântări obiecțiile aduse predicării și înainte de a analiza cum trebuie să le răspundem, mi se pare mai corect și mai folositor să plasăm această dispută modernă în contextul istoriei bisericești. Cu siguranță, nici venerabilele concepții din trecut, nici vocile influente ale prezentului nu sunt infailibile. Cu toate acestea, impresionanta unanimitate a acestor voci cu privire la primordialitatea și puterea predicării (și în acest caz voi face apel în mod deliberat la un spectru larg de tradiții eclesiastice) ne va oferi o bună perspectivă din direcția căreia să putem privi poziția opusă și, de asemenea, ne va induce starea potrivită pentru a o face.

Isus, apostolii și părinții bisericești

Nu putem începe decât cu Isus Însuși. „Întemeietorul creștinismului a fost, El Însuși, primul dintre predicatorii lui; dar El a fost precedat de antemergătorul Său, a fost urmat de apostolii Săi, iar în predicarea acestora, proclamarea și învățarea Cuvântului lui Dumnezeu prin discursuri publice au devenit o trăsătură esențială și permanentă a religiei creștine.”² Negreșit, evangheliștii Îl prezintă

¹ Dargan, *History of Preaching*, vol. 1, p. 12 și 552.

² Dargan, vol. 2, p. 7.

pe Isus ca fiind, în primul rând și cel mai important, un predicator itinerant. Prezentându-I lucrarea publică, Marcu anunță că „Isus a venit... și propovăduia” (Mc. 1:14; cf. Mt. 4:17). Deci George Buttrick, care mai târziu avea să devină capelan la Harvard, a fost într-un totuși justificat să pună ca titlu al Prelegerilor sale Lyman Beecher de la Yale, din 1931, cuvintele lui Marcu citate mai sus. Evangheliștii sinoptici rezumă lucrarea Sa din Galileea în cuvintele: „Isus străbătea toate cetățile și satele, dând învățătură în sinagogi, propovăduind Evanghelia Împărăției” (Mt. 9:35; cf. 4:23 și Mc. 1:39). Într-adevăr, așa Și-a înțeles Isus misiunea din acea perioadă. El a declarat în sinagoga din Nazaret că împlinirea profeției din Isaia 61 era ungera Lui de către Duhul Domnului pentru a predica mesajul Său eliberator. Prin urmare, El „trebuie” să procedeze ca atare. Tocmai „pentru aceasta”, a explicat El, fusese „trimis” (Lc. 4:18, 43; cf. Mc. 1:38 – „căci pentru aceasta am ieșit”). Ioan mărturisește într-un mod similar despre Isus, arătând că El era conștient de misiunea Sa de predicator și învățător. El a acceptat titlul de „învățător”, a susținut că a vorbit lumii pe față și că nu a spus nimic în ascuns; de asemenea, i-a spus lui Pilat că a venit în lume ca să mărturisească despre adevăr (In. 13:13; 18:20, 37).

Fapte 6 afirmă explicit că apostolii, după Cincizecime, au acordat prioritate lucrării de predicare. Ei s-au împotrivit tentației de a se implica în alte forme de slujire, pentru a „stăruî în rugăciune și în slujirea Cuvântului!” (v. 4), pentru că la aceasta îi chemase Isus în primul rând. În timpul vieții Sale pământești, Isus i-a trimis să propovăduiască (Mc. 3:14), deși a restrâns temporar slujirea lor doar la „oile pierdute ale casei lui Israel” (Mt. 10:5-7). După Înviere însă, le-a încredințat în mod solemn sarcina de a duce Evanghelia la toate neamurile (ex.: Mt. 28:19; Lc. 24:47). Potrivit sfârșitului lung al Evangheliei după Marcu, „ei au plecat și au propovăduit pretutindeni” (16:20). Prin puterea Duhului Sfânt, au proclamat vestea bună despre moartea și învierea lui Hristos, sau despre suferințele și slava Lui (1Pet. 1:12). În Fapte vedem cum fac acest lucru: mai întâi apostolul Petru și ceilalți apostoli de la Ierusalim, care „vesteau Cuvântul lui Dumnezeu cu îndrăzneală” (4:31), și apoi eroul lui Luca, Pavel, în cele trei călătorii misionare, până în momentul când Luca îl lasă la Roma, cu domiciliu forțat; cu toate

acestea, Pavel „propovăduia Împărăția lui Dumnezeu și-i învăța pe oameni despre Domnul Isus Hristos cu toată îndrăzneala și fără nicio piedică” (28:31). În aceste cuvinte, Luca reflectă cu fidelitate modul în care și-a înțeles Pavel lucrarea. Hristos îl trimisese să predice Evanghelia, scrie el, nu să boteze; de aceea se simțea obligat să predice. Mai mult, predicarea este modul rânduit de Dumnezeu prin care păcătoșii să audă despre Mântuitor și să cheme numele Lui pentru mântuire, căci „cum vor auzi despre El fără propovăduitor?” (1Cor. 1:17; 9:16; Rom. 10:14-15). Apoi, la sfârșitul vieții, știind că luptase lupta cea bună și își isprăvisese alergarea, a încredințat această însărcinare tânărului său ucenic, Timotei. În prezența lui Dumnezeu, anticipând întoarcerea lui Hristos pentru a judeca și a domni, i-a încredințat solemn această sarcină: „propovăduiește Cuvântul, fii pregătit – fie că timpul îți este prielnic sau nu – mustără, ceartă, îndeamnă cu toată blândețea și învățătura!” (2Tim. 4:1-2).

Locul predicării și al învățăturii a fost atât de proeminent în lucrarea lui Isus și a apostolilor Săi, încât nu este deloc surprinzător să găsim aceeași preocupare intensă și la părinții din Biserica timpurie.

Didahia, sau „Învățătura Domnului prin cei doisprezece apostoli”, care datează probabil de la începutul secolului al II-lea, este un manual bisericesc de etică, sacrameinte, despre lucrarea lui Isus și A Doua Sa Venire. Scrierea se referă la diferite lucrări de învățare, la „episcopi și diaconi”, pe de o parte, și la „învățători, apostoli și profeți” itineranți, pe de alta. Învățătorii călători trebuie să fie bine primiți, dar sunt prezentate și teste prin care să fie verificată autenticitatea lor. Dacă un învățător contrazice învățătura apostolică, dacă stă mai mult de două zile și/sau cere bani și dacă nu practică el însuși ceea ce propovăduiește, atunci este un profet mincinos (11:1-2 și 12:1-5). Dacă este însă autentic, trebuie să fie ascultat cu smerenie. „Fii îndelung răbdător și îndurător, fără violenție și blând, bun și întotdeauna plin de cutremur la cuvintele pe care le-ai auzit.” Și de asemenea: „Fiul meu, să-ți aduci aminte, ziua și noaptea, de cel ce-ți grăiește Cuvântul lui Dumnezeu și să-l cinstești ca pe Domnul” (4:1).³

³ *Didahia*, în *PSB*, vol. 1, p. 27.

Pe la mijlocul secolului al II-lea a fost publicată lucrarea lui Iustin Martirul, *Prima apologie*. Lucrarea, care era adresată împăratului, apăra creștinismul împotriva denigrărilor și susținea că acesta era adevărat, deoarece Hristosul care murise și înviase era întruchiparea adevărului și Mântuitorul oamenilor. La sfârșit, prezintă o descriere a „închinării săptămânale a creștinilor”. Această relatare este remarcabilă atât pentru importanța acordată citirii și predicării Scripturilor, cât și pentru îmbinarea Cuvântului și a sacramentelor:

Iar în așa-zisa zi a soarelui, se face adunarea tuturor celor ce trăiesc la orașe sau la sate și se citesc Memoriile apostolilor sau scrierile profeților, câtă vreme îngăduie timpul. Apoi, după ce cititorul încetează, întâistătătorul ține un cuvânt prin care sfătuiește și îndeamnă la imitarea acestor frumoase învățături. Apoi, ne ridicăm în picioare toți laolaltă și înălțăm rugăciuni; după care, încetând noi rugăciunea, așa cum am arătat mai înainte, se aduce pâine și vin și apă, iar întâistătătorul înalță deopotrivă rugăciuni și mulțumiri, cât poate mai multe, la care poporul răspunde într-un singur glas, rostind Amin.⁴

La sfârșitul secolului al II-lea, părintele latin Tertulian a scris *Apologia* sa pentru a-i apăra pe creștini de acuzațiile neîntemeiate care li se aduceau și pentru a demonstra nedreptatea persecuțiilor pe care trebuiau să le îndure. Scriind despre „lucrurile neobișnuite ale comunității creștine”, el a subliniat dragostea și unitatea care îi ține împreună, pentru a descrie apoi întâlnirile lor:

Ne adunăm laolaltă să ne reamintim de scrierile sfinte... Noi ne hrănim credința cu aceste vorbe sfinte; prin ele ne înălțăm speranța, prin ele ne întărim încrederea și, întipărim-ne în minte învățăturile, ne întărim totodată credința. Totodată prin ele ne vin îndemnuri, muștrări și corectări în numele lui Dumnezeu.⁵

⁴ Iustin Martirul, *Apologia* I, cap. 67, în *Apologeți de limbă greacă* (PSB, vol. 2), p. 71..

⁵ Tertulian, *Apologeticul*, cap. 39.3-4, în *Apologeți de limbă latină* (PSB, vol. 3), p. 92.

Contemporanul lui Tertulian, părintele grec Irineu, episcop de Lugdunum, a reliefat responsabilitatea prezbiterilor de a se ține de învățătura apostolilor:

Aceștia păstrează credința noastră într-un singur Dumnezeu, Cel care a creat totul, și sporesc dragostea noastră față de Fiul lui Dumnezeu, Cel care a săvârșit pentru noi lucrări atât de mari; de asemenea, ne tâlcuiesc Scripturile fără primejdie, fără să-L blasfemieze pe Dumnezeu, fără să-i desconsidere pe patriarhi și fără să-i nesocotească pe profeți.⁶

Eusebiu, episcop de Cezareea la începutul secolului al IV-lea și părintele istoriei bisericești, a rezumat primele două veacuri ale erei creștine în termenii lucrării predicatorilor și învățătorilor:

Foarte mulți ucenicii [...] plecau departe de casă, săvârșind lucru de evangheliști și nevoindu-se a propovădui cu râvnă cuvântul credinței celor care nu auziseră până atunci nimic despre așa ceva, și procurându-le textul Scripturilor sfinte. După ce puneau în câte un ținut străin temeliile credinței, acești ucenici așezau alții ca păstori, încredințându-le acestora purtarea de grijă de cei nou convertiți spre a fi introduși în mod temeinic în Biserică, după care plecau iarăși în alte țări, la alte popoare, întăriți de puterea și de darul lui Dumnezeu.⁷

Din perioada patristică târzie, voi alege doar un exemplu, dar cu siguranță cel mai remarcabil, și anume Ioan Hrisostomul, care a predicat timp de doisprezece ani în Catedrala din Antiohia, înainte de a deveni episcop de Constantinopol în 398 d.H. Într-o predică din Efeseni 6:13 („luați toată armura lui Dumnezeu...”), a făcut cunoscute convingerile sale cu privire la importanța extraordinară a predicării. Asemenea trupului nostru omenesc, spunea el, Trupul lui Hristos este supus multor boli. Medicamentele, regimul sănătos, un mediu înconjurător plăcut și somnul necesar ajută toate la restabilirea sănătății noastre fizice. Dar în ce chip oare va fi vindecat Trupul lui Hristos?

⁶ *Împotriva ereziilor*, IV.26.5, trad. din greacă de E. Conțac. Pentru textul grec, vezi SC, vol. 100, p. 726..

⁷ Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, 37.2-3 (PSB, vol. 13), p. 140.

Ni s-a dat doar o singură cale și un singur leac... iar acesta este învățătura din Cuvânt. Acesta este instrumentul cel mai bun, hrana cea mai potrivită și mediul cel mai sănătos; el slujește ca leac, poate să ardă ca un fier încins, ca să închidă rana, și poate să taie; de e nevoie să ardă sau să reteze, doar acest mijloc trebuie folosit; căci fără el nimic altceva nu va izbândi.⁸

A trebuit să treacă mai bine de un secol de la moartea lui, pentru ca talentul lui de predicator să fie recunoscut și a fost numit *Chrysostomos*, „Gură de aur”; „el este privit în general, și pe bună dreptate, ca cel mai mare predicator al Bisericii Răsăritene. Și nici nu are vreun superior sau egal printre părinții latini, ci rămâne până în zilele noastre un model pentru predicatorii din marile orașe.”⁹

Am putea menționa patru caracteristici principale ale predicării sale. În primul rând, aceasta era biblică. Pe lângă faptul că a predicat sistematic din câteva cărți biblice, predicile lui sunt pline de citate și de aluzii biblice. În al doilea rând interpretarea pe care o făcea Scripturii era simplă și directă. El a fost un adept al școlii din Antiohia, care susținea exegeza „literală”, spre deosebire de alegorizările fanteziste ale celor din Alexandria. În al treilea rând, aplicațiile lui morale erau realiste. Atunci când citești predicile lui astăzi, îți poți imagina fără nicio greutate pompa curții imperiale, luxul aristocrației, întrecerile nebunești de pe hipodrom și, de fapt, toate aspectele vieții dintr-un oraș oriental la sfârșitul secolului al IV-lea. În al patrulea rând, era neînfricat în criticile sale. De fapt, „a fost un martir al amvonului, căci statornicia sa în predicare a fost cea care i-a atras exilarea”.¹⁰

Călugării itineranți și reformatorii

Vom sări acum, în această scurtă schiță, peste mai bine de cinci sute de ani, până la apariția ordinelor de călugări cerșetori. „Era Predicării, scrie Charles Smyth, datează din perioada apariției călugărilor itineranți... Istoria amvonului, așa cum o cunoaștem

⁸ Fant and Pinson, vol. 1, p. 108-109.

⁹ Schaff, vol. 9, p. 22.

¹⁰ *Ibid.*

acum, începe cu predicarea călugărilor cerșetori, care au răspuns la nevoia tot mai mare de predici și totodată au și stimulat-o. Ei au revoluționat metoda și au conferit o mai mare amploare acestei slujbe.”¹¹ Deși Francisc din Assisi (1182–1226) a fost mai mult un om al slujirii caritabile decât un învățat și a insistat că „faptele și învățătura noastră trebuie să meargă mână în mână”, el a fost totuși „la fel de dedicat predicării ca și sărăciei: «Dacă nu propovăduiți pretutindeni pe unde mergeți, spunea Sfântul Francisc, nu are niciun rost să mergeți să propovăduiți.» Aceasta a fost deviza sa încă de la începutul slujirii sale.”¹² Contemporanul său, Dominic (1170–1221), a subliniat și mai mult importanța predicării. Îmbinând austeritatea personală cu râvna propovăduirii, el a călătorit mult pentru cauza Evangheliei, mai ales în Italia, Franța și Spania, și i-a organizat pe „călugării negri” într-un Ordin al predicatorilor. Un secol mai târziu, Humbert din Romans (†1277), unul dintre cei mai străluciți călugări dominicani, a spus: „Hristos a participat doar o singură dată la euharistie..., dar a pus un mare accent pe rugăciune și predicare, și mai ales pe predicare.”¹³ Un secol mai târziu marele predicator franciscan Sf. Bernardino de Siena (1380–1444) a făcut această remarcă surprinzătoare: „Dacă dintre aceste două lucruri poți face numai unul – fie să ascuți liturghia, fie să ascuți o predică – ar trebui să renunți mai curând la liturghie decât la predică... Primejdia pentru sufletul tău este mai mică dacă nu ascuți liturghia, decât dacă nu ascuți predica.”¹⁴

De la această afirmație surprinzătoare despre prioritatea Cuvântului venită din partea franciscanilor și a dominicanilor nu este o distanță prea mare până la marele premergător sau „luceafărul” Reformei, John Wycliffe (1329–1384), al cărui nume a fost mai toată viața sa asociat cu Universitatea din Oxford; a fost un scriitor prolific, cu o minte ascuțită, care s-a îndepărtat treptat de scolastica medievală și a proclamat Sfânta Scriptură ca autoritatea supremă pentru credință și viață. John Wycliffe a fost

¹¹ Smyth, *The Art*, p. 13.

¹² Fant and Pinson, vol. 1, p. 174-175.

¹³ Smyth, *op. cit.*, p. 16.

¹⁴ *Ibid.*, p. 15, 16.

cel care a inițiat apariția primei Biblii în limba engleză (tradusă după Vulgata), realizând probabil el însuși o parte din traducere; a fost un predicator biblic asiduu și, pe baza Scripturii, a atacat papalitatea, indulgențele, transsubstanțierea și averile Bisericii. Nu a avut nicio îndoială că principala chemare a clerului era aceea de a predica:

Cea mai înaltă slujire pe care o pot face oamenii pe pământ este aceea de a propovădui Cuvântul lui Dumnezeu. Această slujire cade mai ales în seama preoților și, prin urmare, Dumnezeu le cere lor mai cu osebire aceasta... Și din această pricină, Isus Hristos a lăsat alte lucrări și S-a îndeletnicit mai ales cu predicarea și tot astfel au făcut și apostolii Lui, iar pentru aceasta Dumnezeu i-a iubit... Biserica însă primește cinstire mai ales prin predicarea Cuvântului lui Dumnezeu și de aceea aceasta este cea mai aleasă slujire pe care preoții o pot aduce înaintea lui Dumnezeu... Și astfel, dacă episcopii noștri nu predică ei înșiși și îi împiedică pe adevărații preoți să predice, se fac vinovați de aceleași păcate ca ale celor care L-au ucis pe Domnul Isus Hristos.¹⁵

Renașterea nu numai că a precedat Reforma, ci a și croit calea către ea. Mișcarea renașcentistă a început în Italia secolului al XIV-lea, cu învățați străluciți precum Petrarca, al căror „umanism” și-a găsit expresia în studiul textelor clasice grecești și latine, și a căpătat o orientare creștină atunci când, în secolul următor, s-a mutat în nordul Europei. Acolo, preocuparea „umanistilor creștini”, precum Erasmus și Thomas Morus, era studiul scriitorilor creștini clasici, atât biblici, cât și patristici. Ca urmare, aceștia au criticat corupția existentă în Biserică, au susținut necesitatea unei reforme potrivit Cuvântului lui Dumnezeu și au recunoscut rolul-cheie al predicatorilor în realizarea acestei reforme.

Cea mai importantă îndatorire a preotului este să dea învățătură (a scris Erasmus), prin care să îndemne, să mustre, să dojenească și să mângâie. Un laic poate să boteze. Toți oamenii pot să se roage. Preotul nu botează întotdeauna, nu dezleagă întotdeauna de păcate, dar trebuie să dea învățătură întotdeauna. Ce folos

¹⁵ *Contra Fratres*, în Fant and Pinson, vol. 1, p. 234.

este să fii botezat, dacă nu ai trecut prin cateheză, și ce folos este să vii la Masa Domnului, dacă nu știi ce înseamnă ea?¹⁶

Așadar, vechea zicală „Erasmus a depus oul pe care l-a clocit Luther” pare să fie adevărată. Desigur, insistența lui Erasmus cu privire la supremația Cuvântului asupra sacramentului, căci sacramentele depind, pentru eficacitatea lor, de interpretarea prin Cuvânt, a fost preluată și dezvoltată de Luther. „Reforma a readus în centru predicarea. Amvonul era acum mai sus decât altarul, căci Luther susținea că mântuirea este prin Cuvânt iar fără Cuvânt elementele euharistice sunt golite de orice calitate sacramentală, iar Cuvântul este fără rod atâta vreme cât nu este rostit.”¹⁷ În toate scrierile sale, Luther nu a pierdut nicio ocazie de a preamări puterea Cuvântului lui Dumnezeu de a elibera și de a susține. Astfel, „Biserica a apărut din cuvântul făgăduielii prin credință, fiind întreținută și hrănită prin acel cuvânt, ceea ce înseamnă că ea este judecată prin făgăduiala Domnului, nu judecata Domnului prin ea”.¹⁸ Mai mult, există doar două sacramente autentice, „Botezul și Masa Domnului”, deoarece „doar la aceste două vedem semnul pus de Domnul și făgăduiala de iertare a păcatelor”.¹⁹ Cuvântul lui Dumnezeu este prin urmare indispensabil pentru viața noastră spirituală. „Sufletul se poate lipsi de orice, doar de Cuvântul lui Dumnezeu nu... dacă are Cuvântul, atunci nici nu mai are nevoie de altceva, căci are din belșug... toate bunurile.” Aceasta, deoarece Cuvântul Îl are pe Isus în centru. De aici derivă și necesitatea de a-L predica pe Hristos din Cuvânt „căci atunci când o inimă aude de Hristos, ea trebuie să se bucure din adâncuri, să simtă mângâiere și să se îndulcească față de Hristos”.²⁰

Din moment ce bogăția creștinului și a Bisericii depinde de Cuvântul lui Dumnezeu, predicarea și învățătura reprezintă atât „cea mai importantă parte a serviciului divin,”²¹ cât și „cea mai înaltă, dacă nu singura îndatorire și obligație” a fiecărui episcop, pastor și

¹⁶ Lucrarea lui Erasmus, *On Preaching*, în Bainton, *Erasmus*, p. 324.

¹⁷ Bainton, *Erasmus*, p. 348.

¹⁸ Luther, *Despre robia babiloniană a bisericii*, în *Scrieri*, vol. 1, p. 238.

¹⁹ *Ibid*, p. 245.

²⁰ Luther, *Despre libertatea creștinului*, în *Scrieri*, vol. 1, p. 166.

²¹ *Luther's Works*, ed. Lehmann, vol. 53, p. 68.

predicator.²² Este, de asemenea, o responsabilitate atât de copleșitoare, încât presupune o mare exigență. Luther prezintă nouă „calități și virtuți” ale unui bun predicator. Primele șapte sunt destul de previzibile. Predicatorul trebuie, desigur, „să expună Cuvântul sistematic, ... să aibă o minte trează, ... să fie elocvent, ... să aibă o voce plăcută și... o memorie bună.” Apoi „ar trebui să știe cum să încheie” și, s-ar mai putea adăuga, cum să înceapă, căci „trebuie să fie sigur pe învățătura sa”. Apoi, „în al optulea rând, ar trebui să se avânte și să se dedice Cuvântului trup și suflet, cu tot ce are, bogăție și onoare” și, „în al nouălea rând, ar trebui să rabde atunci când este batjocorit și luat în râs de toți”.²³ Riscul de a fi ridiculizat, riscul de a-și pierde viața, bogăția și renumele sunt, pentru Luther, testele supreme ale „unui bun predicator”.

O astfel de afirmație nu era o simplă teorie academică; Luther însuși a trăit potrivit acestor principii, mai ales în timpul celor mai mari crize ale vieții sale. După ce a fost excomunicat prin bula papală din ianuarie 1521, a fost chemat în aprilie să se înfățișeze înaintea Dietei de la Worms, care era prezidată de împăratul Carol Quintul. A refuzat să retracteze, susținând că pentru aceasta era nevoie ca greșeala lui să fie dovedită pe baza Scripturii și a unor motive întemeiate, căci, spunea el, „mă obligă conștiința și mă bazez pe Cuvântul lui Dumnezeu”. În următoarele zile a fost audiat de un tribunal alcătuit din câțiva judecători erudiți. În realitate, fusese condamnat înainte ca procesul să înceapă. Audierea s-a încheiat cu ultimatumul său: „Chiar de-ar fi să-mi pierd trupul și viața din această cauză, nu mă pot depărta de adevărul Cuvântului lui Dumnezeu.” Predicarea acestui Cuvânt divin, și nu intrigile politice sau puterea sabiei, a impus Reforma în Germania. Luther a spus mai târziu: „Nu am făcut decât să-i învăț pe oameni, să predic, să scriu Cuvântul lui Dumnezeu: nu am făcut nimic altceva. Și apoi, în timp ce dormeam sau beam bere de Wittenberg cu Philipp și Amsdorf, Cuvântul a slăbit atât de mult papalitatea, cum nu a făcut-o niciodată vreun prinț sau împărat. Eu nu am făcut nimic. Cuvântul a făcut totul.”²⁴

²² Luther, *Treatise on Good Works*, în *Luther's Works*, ed. Lehmann, vol. 44, p. 58.

²³ *Luther's Table-Talk*, „Of Preachers and Preaching”, para. cccc.

²⁴ Rupp, p. 96-99.